

Вокальний і композиторський творчий доробок відомого співака та бандуриста Василя Пиндика став помітною сторінкою в історії культури Буковини, а значить, і в українській теж. Ім'я В. Пиндика знає не лише на Буковині та Україні, але й далі за її межами. Буковинський перебендя виступав із концертами в Румунії, Німеччині, Польщі, Литві, Латвії, Білорусії. Артист твердо переконаний, що пісня єднає народи, тому він так натхненно і щиро співає людям. Одержимий пісню – таку коротку вичерпну характеристику можна дати всій артистичній діяльності співака, бандуриста і композитора Василя Пиндика.

1. Китайгородська В. Із серця України // Буковинське віче. – 1996. – 12 червня. – С.6.
2. Літературно-мистецька Буковиніана – 2004 / Автори-упорядники: О.Г.Довгань, О.О.Гаврилюк. – Чернівці: Букрек, 2004. – С. 51–66.
3. Михайловський В. Буковинський Перебендя // Буковина. – 1995. – 11 березня. – С.5.
4. Черняк Л. Федьковичевих дум співець // Буковина. – 2000. – 11 серпня. – С.5.
5. Шваб П. Шевченко повернувся назавжди // Буковинське віче. – 1998. – 30 травня. – С.4.

The well-known Bukovyna bandura player Vasyl Pyndyc art activity is considered in the article both with his composer heritage and traditional cobsar repertoire modern interpretation. The bandurist performance and art mastery coming into being phases are analysed both with one's achievements on the art field.

Key words: *duma, historical song, The Cossacs, Bukovyna, cobsar.*

УДК 78.071.2: 784.9

ББК 85.335.413

Людмила Бойчук

"УКРАЇНСЬКИЙ КАРУЗО" МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття присвячена життю і творчості видатного українського оперного співака Михайла Голинського (1890 – 1973) в контексті музичної культури першої половини ХХ століття. Основна увага приділяється аналізу концертної діяльності та репертуарного доробку митця. Автор здійснює характеристику М.Голинського як вокального педагога, визначає його методичні поради.

Ключові слова: *Михайло Голинський, оперний співак, оперний театр, митець, вокальний педагог, репертуар, концерт, громадянин-патріот, меценат, українська музична культура.*

З часу проголошення незалежності України настав процес глибокого наукового пізнання народно-традиційної та професійної музичної культури всіх українців, у тому числі й за межами України. Українська музична культура діаспори, яка творилась ще з другої половини ХІХ та впродовж ХХ століття, на рідній землі була забороненою темою для пізнання і наукового вивчення. Створення наукових інститутів мистецтвознавства, проведення міжнародних конференцій, доступ до інформації за межами України сприяють появі наукових розвідок із даного питання.

Вагомий внесок у пропагування українського мистецтва за кордоном зробили співаки. Адрже знайдеться небагато країн (майже на всіх континентах), де б не виступали

наші вокалісти на оперних та концертних сценах. Славені українські співаки С.Крушельницька, М.Менцинський, О.Мишуга, Є.Гушалевич, М.Голинський, І.Маланюк та інші чарували зарубіжних слухачів на сценах театрів "Ла Скала" (Мілан), "Гранд-опера" (Париж), "Ковент-Гарден" (Лондон), "Де ла Монне" (Брюссель), оперних театрів Варшави, Праги, Відня, Берліна, Рима, Нью-Йорка, Торонто та ін. Наші виконавці доклали чимало зусиль до популяризації української народної пісні за кордоном, постійно включаючи її до програм своїх концертів та викликаючи захоплення шанувальників.

Тому *актуальне завдання* сучасного мистецтвознавства полягає у простеженні шляху розвитку професійного вокального мистецтва; висвітленні й узагальненні творчого досвіду видатних митців України та зарубіжжя. Зокрема, одним з яскравих представників західноукраїнської музичної культури, який силою обставин став окрасою чужих опер, є **Михайло Голинський (1890 – 1973)**. Його ім'я відоме багатьом знавцям та любителям музичного мистецтва як в Україні, так і за кордоном – у Європі й на американському континенті.

Окремі статті про життя і творчість М.Голинського є в доробку С.Козака [1], І.Романюка [2-3], А.Рудницького [4], Г.Карась [5], Н.Стефурак [6]. Деякі аспекти концертної діяльності співака, його виконавського стилю висвітлені в дослідженнях С.Людкевича [7], А.Рудницького [8-9], В.Барвінського [10]. Біографічні відомості про співака, його репертуар знаходимо в словнику І.Лисенка [11] та енциклопедичних виданнях [12]. Найбільше інформації ми одержуємо зі "Спогадів" співака [13 – 14]. Перше видання побачило світ у 1993 р. у м. Києві [13], познайомивши мистецьку аудиторію з відомим на той час у світі оперним виконавцем. Через декілька років у Канаді з'явилося друге видання. І, нарешті, третє – значно доповнене іменним покажчиком, примітками та коментарями – вийшло з друку у Львові 2006 р. [14]. Проте окремого дослідження про діяльність М.Голинського на даний час немає.

Тому *актуальним завданням нашого дослідження* є аналіз діяльності М.Голинського як одного з яскравих співаків ХХ ст. та визначення його впливу на розвиток вокального мистецтва України й за її межами.

Предметом дослідження виступає життя і творчість співака в контексті музичної культури України та світу.

З урахуванням актуальності даної проблеми, **метою** автора статті є привернення уваги до розкриття життєвого шляху М.Голинського, зокрема до здобутої ним вокальної освіти, а також аналіз концертної діяльності та репертуарного доробку співака.

Михайло Теодорович Голинський народився 2 січня 1890 року на Городенківщині. Початкову освіту здобув у сільській школі, а згодом у Коломийській українській гімназії. Під час навчання брав участь у різних хорах: студентському "Бандуристі" (як соліст-дискант), коломийському "Бояні" (під час відкриття пам'ятника в 1914 р. і з нагоди 100-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка). Початкові лекції співу слухав у Станіславові – в українській і польській гімназіях, де також співав у хорах. У 1913 р. М.Голинський закінчив однорічну військову школу, воював на Східному й Сербському фронтах як вояк австро-угорської армії, де був поранений. Під час Першої світової війни проявив себе свідомим патріотом української держави. Був одним з учасників створення ЗУНР, у якій працював ад'ютантом канцелярії Секретаріату військових справ. Після закінчення навчання у гімназії М.Голинський вступає до Кам'янець-Подільського університету на юридичний відділ. За підтримки свого дядька М.Черемшини через два з половиною роки співак залишає адвокатську освіту, щоб повністю присвятити себе музиці. З 1918 р. він навчається у відомого львівського професора, польського співака Чеслава Заремби. "Це було як у казці, – згадував Голинський, – і професор Заремба був не тільки моїм учителем співу, але на все життя став моїм добродієм, дорадником і найкращим другом" [2].

Оскільки в 1921 р. Ч.Зарембу запрошують стати директором Варшавської опери, в липні цього ж року М.Голинський уперше покидає Україну. Через свої обов'язки педагог не мав часу займатися з ним, тому співак бере уроки у професора співу п. Добровольської. Поряд із вивченням сольних партій та навчанням співу, М.Голинський вчиться грати на фортепіано. У цей час йому пропонують поїхати на навчання до Італії в якості польського громадянина. Хоч навчання у Мілані було його мрією, співак не погоджується, тим самим підкреслюючи, що він є українцем. У цьому яскраво проявляється його патріотизм і відданість своєму народові. У силу цих обставин, М.Голинський повертається в Україну. 22 червня 1922 р. він одержує дозвіл на поїздку до Італії, але за браком коштів не може виїхати до Мілана. Залишаючись на рідній землі, гастролує. Не покидаючи надії на подальше навчання, за виручені кошти М.Голинський їде до Варшави, щоб оформити паспорт. Там він зустрічається з бориславським “Бояном” і за підтримки трьох його членів, а саме – Дуба, Максимовича й Лопати, які стають його меценатами, у січні 1923 року виїздить до Італії. У Мілані протягом чотирьох років він навчається співу у професора Едоардо Гарбіна (1865–1943) – всесвітньо відомого тенора опери “Ла Скала”. “Меццо-характере Едоардо” – так охарактеризовував М.Голинський голос свого педагога [13, с.114]. Щоб заробляти на прожиття, співак гастролує з концертами по Європі. Часто голодуючи, не маючи великих статків, він зумів досягнути поставленої мети – закінчити навчання і повернутися в Україну вже відомим оперним співаком.

Співоча кар'єра М.Голинського розпочалася ще під час його навчання у Варшаві: в жовтні 1921 р. співає партію Паріса в опері Ж.Оффенбаха “*Прекрасна Єлена*”, в листопаді – арію Каніо “Смійся, Паяц” з опери “*Паяци*” Р.Леонковалло, якою дебютував у 1925 р. у Львівській опері. Навчаючись в Мілані, співак змушений заробляти собі на життя. Він виїжджає з концертами у Прагу, Відень, Цюрих. Героїчний український тенор виступав на багатьох сценах світу, був солістом відомих оперних театрів (насамперед, Польського оперного театру Помор'я (м. Торунь, Польща, 1925) та Варшавської опери (1926).

Одним із перших С.Людкевич як музичний критик, музикознавець дає влучні характеристики голосу співака: “Спершу баритон, опісля героїчний тенор...” [7, с.489]. На його думку, М.Голинський вміло використовував емітоване *piano* поруч із грімким *fortissimo*, що яскраво відобразилося під час виконання ним вокальних творів. Ще одну характеристику голосу митця дає А.Рудницький: “Цей голос був феноменальним. Своєю якістю – тенор темного, героїчного тембру,... ідеально рівний і кришталево чистий голос світового масштабу” [8, с.178], це співак “суто-оперовий”, який зумів якнайкраще показати себе як оперного співака на театральній сцені: “Якість його голосу є й досі між українськими співаками неперевершена” [9, с. 274].

Здобувши ім'я та визнання, М.Голинський отримує запрошення тодішнього українського уряду. Підписавши чотирирічний контракт, співак переїхав до Одеси (1926 р.). У 1927–1930 рр. він став першим тенором Харківського оперного театру. “Михайло Голинський – прем'єр нашої Харківської столичної опери. Михайло Голинський – героїчний тенор. Михайло Голинський – видатний артист, і ім'я його в мистецьких колах далеко-далеко поза Україною суще, – писав про нього в газеті “Культура і побут” за 1927 р. О.Вишня. – ...І Михайло Голинський орудує своїми голосниками так, що слухаючи його, переконалися: “Так – це герой”...” [13, с.3]. Співаку випала велика честь бути причетним до створення та становлення українських державних оперних театрів у Харкові, Одесі, Києві. За тогочасними правилами, при створенні цих театрів кращі солісти мали виступати по сто днів у кожному з них протягом усього театрального сезону. Так, у 1926–1927 рр. в Одесі впродовж ста днів М.Голинський чарував своїм голосом, сильним за звучанням, неперевершеною мелодійністю, акторською грою та культурою співу. Потім він переїхав до Києва, де проспівав

лише два місяці. Через ворожість директора опери А.Кудріна до всього українського співак змушений був перервати виступ і виїхати до Берліна. Згодом М.Голинський повернувся в Україну, але вже до Харкова. Це був найпродуктивніший період у творчості митця. Пізніше, через багато років, на запитання журналістів, що приносило йому найбільше задоволення у блискучій кар'єрі, він завжди відповідав: "Безсумнівно, я дуже щасливий, що мав нагоду виступати в українському оперному театрі, міг працювати хоч кілька років на Україні" [1].

М.Голинський допомагав становленню театру не лише як соліст, а й як організатор творчих сил та постановки нового репертуару. Так, за підтримки наркома освіти М.Скрипника вперше в цих театрах (сезон 1929–1930 рр.) було поставлено оперу західноукраїнського композитора А.Вахнянина "*Купало*", в якій уславлений тенор співав головну партію (Степана), а роль Одарки виконала М.Литвиненко-Вольгемут, що принесло оперній виставі величезний успіх. Таким чином, він став першим виконавцем-інтерпретатором цієї головної ролі.

М.Голинський передовсім є оперним співаком. Окрім вище перелічених оперних партій, в його репертуарі були партії Германа ("*Пікова дама*" П.Чайковського), Йонтек ("*Галька*" С.Монюшка), Калаф ("*Турандот*" Дж.Пуччіні), Дон Карлос (з однойменної опери Дж.Верді), Хозе ("*Кармен*" Ж.Бізе), Гофман ("*Казки Гофмана*" Ж.Оффенбаха), Єлеазар ("*Жидівка*" Ф.Галеві). Партнерами співака на оперній сцені були провідні солісти О.Любич-Парахоняк, М.Сокіл, М.Литвиненко-Вольгемут, М.Донець, К.Корнякова, І.Паторжинський та інші, акомпаніаторами – Н.Нижанківський, Г.Левицька, Г.Краснопера-Голинська, А.Рудницький.

М.Голинський швидко здобув популярність не лише в Україні. Навесні 1927 р. його запросили виступити в Москві. Із спогадів А.Рудницького: "Пригадую пам'ятну поїздку до Москви, на "галя" концерт у Кремлі, на який Харківська Опера вислала своїх репрезентаційних співаків М.Литвиненко-Вольгемут, М.Сокіл, І.Паторжинського і М.Голинського" [8, с.180]. Слід зазначити, що він був першим українським співаком, який у присутності Й.Сталіна наважився заспівати українською мовою. До того ж він був одягненим в українську сорочку. Треба відзначити, що в той час це було дуже відважно, адже митець "... знав, що людей в таких вишиванках Постишев вислав до Сибіру" [1]. На жаль, програма того концерту не збереглася, але відомо, що М.Голинський співав "Минули літа молодії" Н.Нижанківського в супроводі фортепіано й віолончелі. Його виступ дуже сподобався московській публіці, яку співак зачарував своїм неперевершеним голосом. Московська преса писала про нього з величезною симпатією. Досягненням для українського мистецтва був виступ на той час прем'єра Харківської опери на сцені Великого театру. Він виконав партію Радамеса в опері "*Aida*" Дж.Верді українською мовою. В історії російського театру таке виконання було вперше, а для українського вокального мистецтва – великою подією.

Окрім сольної оперної кар'єри М.Голинський часто виступав на концертах із нагоди різних визначних дат, музичних вечорах, вечорах пам'яті. Газета "Вісті" (15 вересня 1928 року) під заголовком "Державна опера. Концерт пам'яті Шевченка" констатувала: "...пісні на слова Кобзаря прозвучали у виконанні заслуженої артистки Литвиненко-Вольгемут, Голинського, Сокіл, Паторжинського, Мартиненко та віолончеліста Димова" [2]. Співак приймав участь у ювілейних шевченківських святкуваннях (у Відні в "Концертхаузі" і в Празі в залі ім. Б.Сметани 24 травня 1934 р.). 9 червня 1931 р. у Коломиї відбувся концерт при співучасті Н.Нижанківського, де М.Голинський виконував українські пісні; 22 жовтня 1933 р. він виступив на вечорі пам'яті 20-х роковин смерті М.Лисенка. Співав М.Голинський і на ювілейних Франкових концертах у Львові (1936). Аналогічним був його виступ на концерті з нагоди 100-літньої появи "Русалки Дністрової" М.Шашкевича, який відбувся у Станіславі 9 травня 1937 р.

19 грудня 1935 року М.Голинський виконував партію Андрія на честь тисячолітнього ювілею опери С.С.Гулака-Артемівського "*Запорожець за Дунаєм*" у Великому Театрі у

Львові, а 20 і 21 грудня – у театрі “Різномірностей” та в шістьох провінційних містах Західної України. Рецензент “Діла” писав, що “...за білети зводили бої не тільки ті, що ходять до театру раз на рік, але й самі члени організацій...” [8, с.159]. Та, крім того, пізніше ця опера звучала у Львові на радіо і її передавали всі польські радіостанції – вперше в історії польського радіо і вперше в історії нашого музичного мистецтва.

Перебуваючи в Україні, митець здружився з провідними культурними діячами П.Тичиною, О.Вишнею, А.Петрицьким, Л.Курбасом, М.Самокишем, Д.Яворницьким, які мали значний вплив на формування світогляду, активної громадської позиції молодого митця. Голос М.Голинського спонукав українських композиторів до творчості. Спеціально для нього писали В.Барвінський, Н.Нижанківський, А.Рудницький та інші. Наприклад, “Поклін тобі, зів’яла квітко” у супроводі оркестру написаний Н.Нижанківським, “Драматичний пролог” (“*Мойсей*”) – А.Рудницьким. Останній, співак вперше виконав у Львові, з нагоди відкриття пам’ятника на могилі І.Франка. В.Барвінський згадував: “...в 30-х роках на просьбу М.Голинського я зінструментував “Псалом Давида” для симфонічного оркестру з транспозицією оригіналу з с-moll до f-moll” [10, с.149].

Розпочавши свою концертну діяльність ще в 1926 р., М.Голинський багато подорожував. Його радо вітали не тільки на Покутті (Коломиї, Городенці), але й по всій Україні та за її межами (зокрема у Тбілісі, 1930). Протягом 1930–1938 рр. він виступав на сценах кращих театрів світу – в Берліні, Мілані, Парижі, Варшаві, Познані, Відні, Москві.

З 1938 р. співак виїжджає на гастролі до США та Канади. Але через події у Європі – Другу світову війну, повернутися на рідну землю йому вже не судилося. Після переїзду він гастрював на американському континенті вже як концертний співак. Музична громадськість Америки щиро вітала виступи М.Голинського. Перший виступ відбувся в “Таві Гол” на Бродвеї в Нью-Йорку восени 1938 р., де він виконував українські народні пісні в обробці М.Лисенка, Д.Січинського, С.Людкевича, Л.Лепкого, В.Барвінського, А.Вахнянина та багатьох інших. Потім М.Голинський переїжджає до Канади, де в залі торонтонського “Ітона” відбуваються його виступи. Тут уперше одним із визначних музичних критиків Едвардом Вудсоном у заголовку газети “Івніг телеграм” прозвучала тепер всесвітньо відома фраза: “Голос українського тенора як у Карузо” [3]. Це була висока оцінка для Михайла Голинського. З того часу його називають “*українським Карузо*”. За свої успіхи в Торонто він отримує від мера міста “Золотий ключ”, а в Оттаві грамоту та звання “Почесного громадянина міста”. У Канаді він бере активну участь у культурному та мистецькому житті, а саме – серед української громади. Протягом трьох років М.Голинський очолював літературно-мистецьке товариство “Козуб”. Під його керівництвом товариство зорганізувало більше 90 вечорів, у яких співак брав участь, пропагуючи українську пісню.

У цей час протягом останніх шести років життя він писав спогади про себе. Вони є цінними для нас, оскільки це своєрідна історична достовірна оповідь про події першої половини ХХ століття, у яких митець брав безпосередню участь. Пізніше їх упорядкував співак Сергій Козак [13].

Розуміючи, що в Україну в силу обставин йому повернутися не вдасться, за допомогою “Червоного Хреста” в 1945 р. М.Голинський забирає зі Львова своїх дітей Богдана та Мирославу (до речі, в 1925 р. він одружився з відомою піаністкою Галиною Красноперою). Проживав співак у Грімсбі (Оттаві), а останні роки життя провів в Едмонтоні (1967–1973 рр.), де помер і був похований.

Багато вокалістів по закінченні своєї співочої кар’єри ставали педагогами і створювали свою власну школу співу. І хоч М.Голинський не був одним із них, та, згідно з його спогадами, можна це заперечити. Працюючи зі своїм акомпаніатором на прізвище

Кульчик, співак навчав його співу: "... я поставив йому такі умови, які він мусив виконувати, а саме: точно виконувати і вправляти мою методою – вправляти шведську гімнастику і гімнастику віддихову (йога)... Спочатку він з напруженою ледве міг взяти середнє "fis", а за півроку науки зі мною брав впевнено високе "si naturale" [13, с.230]. Перебуваючи на гастролях у Торуні, співак побачив афішу "Koncert Franciszka Kulczyka, ucznia mistrza Noiynskiego" ("Концерт Францішека Кульчика, учня містера Голинського") "... і був насправду дуже приємно вражений. Мій колишній учень всю програму виконав дуже добре, копіюючи мене. Голос його змужнів, залишився здоровим, не мав "тремоло", він правильно дихав і правильно отворяв уста при співі" [13, с.230]. Згодом Ф.Кульчик відкрив свою власну школу співу, де навчалось більше 20 учнів, що є свідченням "школи М.Голинського".

Поради Маестро майбутнім співакам (за його спогадами) можна окреслити так: звертати увагу на вибір доброго професора-співака, який сам зробив успішну кар'єру, мав досвід на сцені, а головне добрих професорів співу (основне положення Е.Гарбіна); вчитися співу 4–5 років (раніше було 7 років, як, наприклад, у школі братів Ламперті, які були не співаками, а лікарями-ларингологами, вони добре знали людський голос, його фізіологію та виховали багато співаків); займатися вокалом щоденно або через день (те ж саме рекомендували М.Гарсія-син, М.Менцинський); урахувати індивідуальні властивості голосу (одна з основних проблем, яку розглядає у своїй праці "Голос та спів" Ж.Фора); вести здоровий спосіб життя (не пити, не курити, гартуватись, займатися гімнастикою, зберігати здорові зуби, які мають велике значення для співу, звертати увагу на правильне функціонування шлунка – господаря всього організму); слідкувати за співочою поставою, правильним звукоутворенням (Ч.Заремба, В.Висоцький).

Порівнявши їх із порадами провідних педагогів ХІХ ст. (італійських – Е.Гарбіна, М.Гарсія-сина, Ж.Фора, Ф.Ламперті; польських – Ч.Заремби, В.Висоцького), можна зробити висновок про спадкоємність педагогічних принципів школи італійського бельканто, тобто М.Голинський був у контексті світових педагогічних течій.

Куди б доля не закидала М.Голинського, він завжди думками був в Україні й намагався всіляко допомагати бідним селянам, своїй батьківщині. Відомо, що, перебуваючи в 1930–1938 рр. у Галичині, співак збудував у с. Дора біля Яремчі віллу (за планом архітектора І.Поповича та будівельника Ю.Менделюка). Тут же він заклав першу бібліотеку, організував фестини для молоді, так зване "туристичне рекламне бюро" [6], розводив різноманітні сорти фруктових дерев. За його піклуванням була збудована церква, яка й досі функціонує. За власні кошти М.Голинський купив будинок, який він подарував відомому на той час художнику О.Новаківському. Співак мріяв звести ще майстерню, щоб скульптори та художники мали де працювати. Та, на жаль, це не здійснилося.... Усе ж маємо надію, що заповіт М.Голинського буде виконаний. Цього прагнемо не лише ми, але й син співака Богдан. Як фундатор канадського фонду "Діти Чорнобиля" і проекту "Приятелі дітей", він планує побудувати санаторій для потерпілих від Чорнобиля дітей. З ініціативи музею С.Крушельницької на кошти сина співака в серпні 2006 р. у с. Дора великому митцеві було відкрито пам'ятний знак. Хоч "український Карузо" похований у Канаді, маленька частинка його душі залишиться в Україні назавжди.

Отже, формування світогляду М.Голинського відбувалося у складні, політично насичені періоди української новітньої історії в Галичині (ЗУНР) та Наддніпрянській Україні (час українізації). Здобувши європейську вокальну освіту, співаючи на сценах провідних театрів світу, свій талант митець присвятив насамперед рідній землі. Він був причетним до створення та становлення українських державних оперних театрів у Харкові, Одесі, Києві не лише як соліст, а й як організатор творчих сил, постановок

нового українського репертуару, першопрочитання головних ролей. Як партнер провідних українських оперних солістів М.Голинський належить до фундаторів оперного жанру в Україні першої половини ХХ ст. Визнання співака в Росії, де він співав українською мовою, свідчить про високу громадянську мужність митця-патріота.

М.Голинський передовсім є оперним співаком, у репертуарі якого були головні партії світової оперної класики. Великим є його концертний репертуар як камерного співака, основу якого складають твори українських композиторів. Голос М.Голинського стимулював творчість останніх. Участь у багатьох концертах з українським репертуаром в Україні, Канаді та інших країнах свідчить не лише про високу майстерність співака, але й про активну позицію митця-громадянина, митця-патріота.

М.Голинський, не маючи власної школи співу, все ж таки належить до педагогів італійської школи бельканто, серед яких Е.Гарбін, М.Гарсія-син, Ж.Фор, Ф.Ламперті, Ч.Заремба та В.Висоцький.

Голос М.Голинського захоплював слухачів своєю могутністю у межах усього діапазону. За яскравістю тембру його визначали як голос “металевої звучності”, “шляхетного кольору” з блискучими верхніми нотами та могутньою силою звучання. Це був голос найвищої якості – голос світового масштабу.

“Український Карузо” Михайло Голинський зробив великий внесок у розвиток українського вокального мистецтва як оперний співак, митець та, насамперед, як меценат, патріот своєї країни.

1. Козак С. Героїчний тенор України // Літературна Україна. – 1992. – 27 серпня.
2. Романюк І. Михайло Голинський – героїчний тенор (до 100-річчя з дня народження) // АГРО. – 1989. – № 51 (122). – 22 грудня.
3. Романюк І. Прем'єр опери з Верхівців // Колгоспник Придністров'я. – Б. р.
4. Рудницький А. Золотий голос // Свобода. – 1974. – 26 січня.
5. Карась Г. Михайло Голинський і Галичина // Історико-культурна спадщина Прикарпаття // Науковий збірник на пошану Петра Арсенича. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – С. 690–696.
6. Н. С. Прославляв Україну співом // Галичина. – 2006. – 12 вересня.
7. Людкевич С. Фортепіанний вечір п. В.Боженко. Концерт п. М.Голинського // Дослідження, статті, рецензії, виступи. / Упоряд., ред., прим. і бібліогр. З. Штундер. – Львів: Дивосвіт, 2000. – Т.2. – С. 489–490.
8. Рудницький А. Про музику і музик. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1980. – С.178–180.
9. Рудницький А. Українська музика: Історико-критичний огляд. – Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. – С. 273–275.
10. Барвінський В. З музично-письменницької спадщини. Дослідження, публіцистика, листи / Упор. В. Грабовський. – Дрогобич: Коло, 2004. – С. 147–150.
11. Лисенко І. Словник співаків України. Енцикл. видання. Післямова М.Слабошпицького. – К.: Рада, 1997. – С. 64–65.
12. Енциклопедія Коломийщини. Зшиток 4, літери Г, Ґ / За ред. М. Васильчука, М.Савчука. – Коломия: Вік, 2006. – С.91–92.
13. Голинський М. Спогади / Пер. сл. та упоряд. С.Д.Козака. – К.: Молодь, 1993. – 368 с.
14. Голинський М.Т. Спогади / Упоряд.: Г.Тихобаєва, І.Криворучко, Д.Білавич. – Львів: Апіорі, 2006. – 616 с.

The article is devoted to the life and creative work of an outstanding Ukrainian opera singer Myhailo Holynskiy (1890–1973) in the context of the musical culture in the first half of the XXth century. The main attention is paid to analyzing the concert activities and the repertoire. The author carries out a qualitative characterization of M. Holynskiy as a vocal pedagogue, identifies his methodological recommendations.

Key words: Myhailo Holynskiy, opera singer, opera theatre, artist, vocal pedagogue, repertoire, concert, patriot citizen, patron of arts, Ukrainian musical culture.